

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1122.

CHICAGO, ILL., 14. MARCA (MARCH 14,) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

VSEBINA:

ČLANKI.

Kaj je najvažnejši problem te dežele.
Katoliška cerkev bo sprejela svoj "delavski program".
Nemčija brani pravice narodnostnih manjšin.
Kakšna revolucija je Mehiki najbolj potrebna?
Proti strupenim plinom v vojnah.
Čemu treba dobrodelnosti v deželi prosperitete?
Prohibicija, ki je zgrešila svoj namen.
Komunistična stranka, "progresivni" blok in HBZ.
Nobilov končni padec.
Tri milijone brezposelnih v Nemčiji.
O socialnem zavarovanju (Ljubljana).
Kakšen je danes veter v SNPJ.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Izvolite zastopnike za XXI. konferenco JSZ. v zapadni Pennsylvaniji.
Morda se pa delavcem dobro godi???
Pameten nasvet onim, ki hočejo uspehe.
Mnenja o vprašanju oblike "Proletarca".
Registracija strankinega članstva.
Čemu treba razprave o obliki lista? (Detroit).
Izgovori, oblika in drugo (Bridgeport).
Anton Zornik dvomi v argumente, ki priporočajo spremembo oblike lista.

Martin Judnich o obliki.
Glas o vprašanju oblike lista od Pacifika.
Razno iz Bridgeporta, O.
Prestler in Pezdirc črtana iz kluba št. 49 JSZ.
Vsake senzacije je enkrat konec (Collinwood).
Waukegan-North Chicago, Ill.
Zabava org. št. 20 JSZ.
Slavnost petletnice Slov. nar. doma v Clevelandu.
Vsi na prihodnjo diskuzijo kluba št. 1 JSZ.
Po viharju v Collinwoodu.
Agitatorji na delu.
Listu v podporo.
Račun razpečanih znamk.
Priredbe klubov JSZ.

DRAMA IN GLASBA

Operni koncert Pavle Lovšetove in Toneta Šublja v Chicagu.
Ali že imate vstopnice k spevoigr "Spominška plošča", ki bo vprizorjena v Chicagu?
Koncert Lovšetove in Šublja v Girardu.

RAZNO.

Pod spovednim pečatom (roman, nadaljevanje).
Perušek bo imel razstavo v milwauškem Art Institute.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtak. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2884.

“Proletarec” dobi angleško prilogo prihodnji mesec.

ŠE NA PROŠLEM ZBORU J.S.Z. v poletju 1928 je bilo zaključeno, da naj uprava “Proletarca” poskrbi za sredstva, da dobi naše glasilo angleško prilogo. V ta namen se je začel zbirati poseben tiskovni fond \$500, v katerega je bilo prispevano do sedaj nad \$400. Manjka torej še blizu \$100, da bo dosežena minimalna vsota. Originalni načrt je predvideval, da bi se s to vsoto omogočilo kriti začetne stroške za povečanje Proletarca v sedanji obliki za 8 strani, ki bi tvorile angleški del lista, v naprej pa bi se moralo dobiti dohodke za kritje teh stroškov z večjo agitacijo za pridobivanje naročnikov, z oglasi, prispevki listu v podporo itd.

“Proletarec” začne izhajati z angleško prilogo prihodnji mesec, in s tem bo sklep zbora izvršen. Prvo angleško prilogo je imela številka z dne 5. julija 1928, v kateri je bil tudi zapisnik zbora.

Vabimo vse one, ki so priporočali, da Proletarec piše tudi v angleškem jeziku, na sodelovanje. Med našo v Ameriki rojeno mladino imamo prilično prijateljev, na katere se zanašamo, da bodo napravili iz angleške priloge svoje reprezentativno glasilo.

Pošljite nam naslove vseh, o katerih mislite, da bi jih tak list zanimal in bi se nanj naročili. Naš namen je, da gremo več med tu rojeno našo mladino, in pri tej agitaciji nam bo pomagala angleška priloga “Proletarca”. Opozorite vse one, ki zele dopisovati v angleški del lista, da to lahko store takoj.

Glede vprašanja oblike naj tu omenimo, da tisti klubi, ki so se dosedaj izrekli za spremenitev lista v formo časopisa, tvorijo večino članstva. Mnogo klubov ni še sporočilo svojega sklepa. Posamezniki, kolikor jih je poslalo svoja mnenja dozdej, so večinoma za to obliko in pobijajo argument, da sprememba sama na sebi imela kako agitalorično vrednost na bolje. Niso pa absolutno nasprotni spremembi (razen enim), ker pravijo, da je sprememba najbrž edini način, ki bo zadovoljil one, kateri jo venomer zahtevajo. Je pa verjetno, da bodo zamere potem pri onih, ki hočejo, da ostane sedanja oblika. Martin Judnich pravi v dopisu v tej številki: Sem za sedanjo obliko lista — ampak sem ZA PROLETARCA, neglede na obliko.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1122.

CHICAGO, ILL., 14. MARCA (MARCH 14,) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

TU IN TAM O TEM IN ONEM

Kaj je najvažnejši problem te dežele?

NA VPRAŠANJE v naslovu odgovarjajo ameriški farmarji, da je najvažnejši problem, kako rešiti njih iz gospodarske krize. Premogarji pravijo, da je najvažnejše vprašanje, kako ozdraviti razmere v premogokopni industriji; tisoče in tisoče rudarjev živi v pomankanju, mizerija v nekaterih revirjih je nepopisna. Vodstvo Ameriške delavske federacije je mnenja, da je najvažnejši problem, kako omejiti brezposelnost, ki nagloma raste, in to vzlic temu, da je produkcija čezdalje večja.

Herbert Hoover pa je v svojem inaguracijskem govoru storil isto, kot store drugi politiki republikanske ali demokratske stranke. Zanj je prohibicija najvažnejše vprašanje sedaj, za Smitha pa je bilo pred volitvami. Delavci in farmarji sami so krivi, da jih varajo s prohibicijo. Dokler se bodo pustili vleči za nos dolarški politiki, ki jim venomer trobenta o prohibiciji, ne da bi jo kaj spremenila, pač pa jo vztrajno izrablja za graft in za "politiko", toliko časa nimajo vzroka, da bi se pritoževali nad kom drugim, kajti kar imajo, so si sami izbrali.

Kakšna revolucija je Mehiki najbolj potrebna?

REVOLUCIJA V MEHIKI se nadaljuje. Iz ameriškega dnevnega časopisja se ne more razbrati, kaj je pravi vzrok te revolte. Eni pravijo, da se bližajo predsedniške volitve, ki v Mehiki ne pomenijo mnogo. Kajti le tisti, ki ima več pušk in krogelj ter vlado na svoji strani, je izvoljen. Drugi nimajo prilike. Veliko več priložnosti za "izvolitev" pa ima lahko kandidat, ki je zmagovit v revoluciji. Vzame mehiško glavno mesto, zasede vladne palače, proglasi se za predsednika in je predsednik, dokler ne pride kdo drugi in ga strmoglaviti. Tako so v Mehiki menjali predsednike, a parkrat so ga tudi izvolili, in nekateri Mehikanci se resno trudijo, da bi si ljudstvo izbiralo svoje uradnike s pomočjo glasovnic, namesto s puškami.

Zagovorniki "ameriške kontrole" nad Mehiko so postali zopet glasnejši, češ, pravili smo,

da v Mehiki ne bo miru in reda, ne blagostanja, ne varnosti za življenja in lastnino, dokler ne pride pod kontrolo Zedinjenih držav. Če bi znali Mehikanci, ki igrajo razne "revolucije", to razumeti, bi se lotili učiti svoje ljudi ter jih organizirali za delo in samovlado. Sedaj še odločujejo o marsčem, če pa se dogodi, da bo Mehiko enkrat okupirana od ameriških čet, bodo Mehikanci morali sprejemati povelja — hočeš nočeš. Edina revolucija, ki je Mehiki resnično potrebna, je revolucija proti ignoranci. Zanj pa se je treba učiti, kajti znanje ni v puškah, smodniku in krogljah.

Katoliška cerkev bo sprejela svoj "delavski program"

PRIHODNJE LETO bo v Rimu vesoljni katoliški zbor, ki se ga baje udeleži tisoče škofov in drugih visokih cerkvenih dostojanstvenikov. Zadnji tak zbor se je vršil l. 1870, in od tedaj se je na svetu mnogo spremenilo. Višini znanja povprečnega človeka je potrebno spremeniti cerkvene dogme in novi čas sili cerkev, da si napravi nov socialni program. Na kratko, sveta rimska cerkev se pripravlja na odkritje resnice, da je "znanstvena" delavska organizacija potrebna, da je izkoriščanje delavstva krivica, in da je delavec upravičen do plače, ki mu bo omogočila dostojno preživljanje. Tako poroča ameriškim listom iz Rima Carroll Binder. Pravi, da bo cerkev imela tudi nekaj grajalnih besed za trustee — in naravno, še več proti onim, ki delavstvo "zapeljujejo" z radikalizmom in prevratnimi idejami. Nekaj "dobrih besed" za delavce je imel papež Leon XIII., in njegova enciklika z ozirom na proletariat in kapitalizem je postala cerkvi že nekak evangelij, ki pa rabi novih tolmačenj in sprememb. Katoliška cerkev zelo rada priznava, da imajo tudi reveži svoje pravice, toda to prizna šele potem, kadar si jih reveži že izvojujejo. Priznala je kmetom, da imajo pravico osvoboditi se tlake, a preje so se je morali otrestiti, ne da bi sveta cerkev pri tem pomagala. Tiščala jih je bolj navzdol, kot pa jim pomagala kvišku. Tudi z ozirom na "delavske zahteve" caplja poldrug sto let zadaj. Njen program bo pesek v oči tistim delavcem, ki so sicer

še verni, a se v svojih socialnih zahtevah bolj in bolj nagibajo v tabor socialne demokracije.

Nemčija brani pravice narodnostnih manjšin

VLOGA NEMČIJE se je od l. 1914 dalje zelo spremenila. Preje je bila po vsem svetu razglašena kot zatiralka narodnostnih manjšin. V ponemčevanju v svojih mejah je bila praktična, spretna in uspešna.

Mirovne pogodbe, sprejete po vojni, so "osvobodile" nekatere prej zatirane narode, npr. Poljake in Čeha, Hrvate in Slovence, četudi y to svobodo sedaj niso tako prepričani kakor tedaj. Ali vse nove in ob enem vse zmagovite dežele so dobile z "osvoboditvijo" tudi razne narodnostne manjšine — seveda brez "samoodločevanja". Italija je zagospodarila nad velikim številom Jugoslovanov na Primorskem ter nad Nemci na južnem Tirolskem. Čehi imajo v mejah svoje dežele več milijonov Nemcev, Rumunija je sprejela mnogo Madžarov, Poljska Nemce in Maloruse, Jugoslavija Macedonce, Grčija Macedonce ter Bolgare, poleg tega pa imamo še "osvoboje" narode, kot npr. Hrvate in Slovake, ki niso zadovoljni s "svobodo", ki jo imajo, in zahtevajo avtonomijo če ne celo samostojnost.

Branitelj jezikovnih pravic za narodnostne manjšine je v društvu narodov — Nemčija. V svojem govoru 6. marca pred zastopniki dežel, ki so pridruženi Ligi, je nemški zunanji minister Stresemann dejal, da so razmere, v kakršnih žive v nekaterih deželah narodnostne manjšine, neznosne in je treba kaj storiti v njihovo obrambo. Predlagal je, naj se imenuje komisija, ki bo študirala ta problem, in v argument je naglašal, da nobena dežela nima pravice uvajati sistema, kateri stremi prisiliti narodnostne manjšine opustiti svoj jezik, svoje običaje in svojo konfesijo na ljubo narodu, ki vlada. Dejal je, da te zatirane manjšine nimajo nobenega pravega tribunala, kateremu bi lahko predložile svoje pritožbe, in ta komisija naj bi bila prva praktična stopnja društva narodov za varovanje pravic narodnostnim manjšinam. In tako se je dogodilo, da brani nemški zunanji minister v imenu svoje države jezikovne pravice Slovencev v Italiji, Madžarov v Rumuniji, Malorusov na Poljskem itd. — in brani jih, ker imajo vse te in mnoge druge dežele tudi znatne nemške manjšine, ki istotako ne uživajo privilegijev, dasi so kulturno marsikje na višji stopnji, kot pa večinski narod dežele, katera jim zatira jezikovne pravice. Pred vojno so bili v enih deželah veliki narodnostni boji in med vojno se je s silno močjo pojavilo geslo o samoodločevanju narodov. Prejšnji "zatiratelji" narodnostnih manjšin so bili poraženi, a nastali so novi, ki niso nič bolj tolerantni, in pri izbiranju metod nič bolj obzirni kakor so bili prejšnji. Pred seboj imamo

resnico, ki jo socialisti ves čas razgrinjamo: narodnostna vprašanja so problem, ki ga kapitalistične in nacionalistične vlade ne morejo rešiti — niti ga ne skušajo. Njihovi režimi slone na nasiljih, ne na kooperaciji in prijateljstvu.

Proti strupenim plinom v vojnah

VLIGI NARODOV že dolgo razpravljajo o ameriškem predlogu, ki zabranjuje rabo strupenih plinov v vojnah. Devet držav se je že izreklo proti temu vojnemu sredstvu in če slede njihovemu vzgledu še ostale, tedaj v prihodnji vojni plina ne bo — razen, če ne bo ta ali ona prelomila obljubo — in potem jo bodo prelomile tudi vse druge. V argumentiranju o plinu so rekli Amerikanci, ko so prvič prišli s svojim predlogom pred svet, da je plin brutalno sredstvo, ki ne trpinči samo vojake, ampak tudi prebivalstvo v vojnih zonah. V civilizaciji smo torej dospeli že tako daleč, da sklepajo, s kakim sredstvom se me sme v vojni ubiti, da ne bo "brutalno". Kroglja me sme zadet, granata me lahko raztrga, a plin me ne sme zadušiti, kajti to je — "brutalno".

Čemu treba dobrotelnosti v deželi prosperitete?

VCHICAGU se je v prošlem letu nabralo petindvajset in pol milijona dolarjev v dobrotelne svrhe. Večinoma vse se je porabilo v mestu. V tej vsoti so vključeni samo dobrotelni zavodi, ki so pridruženi posebni zvezi, katera je pod nadzorstvom trgovske komore. Največ podpore so dobili židovski in katoliški dobrotelni zavodi, Salvation Army, Rdeči križ in razne druge dobrotelne organizacije — skoro vse verskega značaja.

Kot vsaka druga stvar, je v Ameriki tudi dobrotelnost komercializirana. Kapitalist, ki prispeva, mora vedeti, čemu, in kaj bo dobil v povračilo. Le delavec nima druge pravice kot prispevati, kadar dela, in beračiti, kadar je vsled bolezni, starosti ali kakega drugega vzroka zavržen — in tedaj se ga usmili eden ali drugi zavod. Kapitalistične humanitarce pa hvalijo pridigarji — magazini prinašajo njihove slike, vzdavajo jim plošče, ker so vrnili nekaj od svojega profita onim, ki so ga jim zaslužili — v obliki miloščine. Delaj, dokler imaš delo, stavekaj, ako ti drago, toda jaz bom branil svoj profit neglede na tvoje zdravje in tvojo družinsko srečo, je pravilo kapitalizma. Ko boš izmučen in star, potrkaaj na vrata kakega zavoda, in odprla se ti bodo. Bodi vesel, ker imaš dobre gospodarje, ki skrbne zate celo kadar nisi več za rabo . . .

Ali ima vaša naselbina stalnega poročevalca, ki dopisuje v Proletarca? Ako ne, sporočite vi v ta list vsako zanimivost in važen dogodek med vami.

Komunistična stranka, "progresivni" blok in H. B. Z.

Kako "malena" in otročja je ameriška komunistična stranka, dokazuje ne le s pretepanjem med svojimi frakcijami po shodih, nego tudi njeno "zanimanje" za "progresivni" blok hrvatskih komunistov, ki godlja v HBZ. in v SNPJ. Kot drugje, so se tudi v Detroitu združili za politiko v HBZ. in SNPJ. v "progresivnem" bloku. Gospodar nad njim je človek mnogih imen in priimkov, ki je poveljeval "progresivcem" na konvenciji SNPJ. v Waukeganu. Kakor v SNPJ., tako se vrše te mesece volitve delegatov tudi v Hrvatski Bratski Zajednici. Detroitški "progresivni" blok določi, kdo izmed njih sme kandidirati proti "socialistički mašini" v SNPJ., in kdo protiv reakcije i prosvjetaša u HBZ. Kar se tiče kandidatov v SNPJ., je imel "progresivni" blok v Detroitu precej sreče, revolucija v njemu pa je nastala pri odajanju kandidatur za delegate v detroitskih društvih HBZ. Pojavili sta se dve komunistični frakciji. Ena, ki je bila "oficielna", in druga, ki je prvi očitala, da deli kandidate na podlagi prijateljstva ter osebnih naklonjenosti. Tedaj se je Chas. Bartulović razsrdil, naznanil je "nepokorne" hrvatske drugove distriktnemu odboru workeraške komunistične stranke, in začela se je preiskava, ki so jo vodili Wm. Miller, Chas. Novak in Geo. Raduloff.

Rezultat te "komisije" je sledeči: Mi smo vodstvo. Ustanovili smo "progresivni" blok v svrhu borbe proti reakciji, in ta borba je potrebna vsled vedno večjih vojnih opasnosti ter priprav za napad na sovjetsko unijo. Revolucionarna dolžnost vsakega člana je, da se pokori navodilom vodstva, in kdor proti temu greši, je izdajalec, kontrarevolucionar in poleg teh je deležen tudi mnogih drugih grehov.

Voditelj "upornikov" progresivcev proti vodstvu "progresivnega" bloka v Detroitu je bil P. Vidušić. Rekel je "Charliju": "Teга špasa je zame preveč." In "Frank" (Charles itd.) je zagrmel: "Glejte, kako ruši jedinstveni front!"

In P. Vidušić je izključen iz workeraške komunističke partije. Revolucija v Hrvatski Bratski Zajednici je rešena. "Charles" še ostane na plačilni listi za progresivno delo v "progresivnem" bloku.

Nobilov končni padec

Preiskovalna komisija v Italiji, ki je imela nalogo dognati resnico o vzrokih za polom ekspedicije, katero je vodil v zrakoplovu "Italia" maja meseca prošlo leto Italijan general Umberto Nobile, je dognala, da Nobile ni bil kos nalogi. Svet je sicer to vedel že prej, in tisti

poznavalci polarnih krajev, ki so Nobile intimno poznali, so rekli že pred njegovim poletom, da bo končal katastrofalno, kajti on ni sposoben voditi. Nobileva nevednost, njegov pohlep po slavi in njegova ozkogrudnost je vzrok, da se je njegov vsekrižem sveta oglašani polet končal tragično kakor še nobeden doslej.

Par let poprej je Nobile spremljal švedskega raziskovalca kapitana Roald Amundsen in Lincoln Ellswortha na poletu s Spitzbergena preko severnega tečaja v Alasko. Pozneje je Amundsen dejal, da jima je bil Nobile breme, ne v olajšavo. V svoji domišljiji je namreč insistiral, da naj se aeroplan napolni z italijanskimi zastavicami, da jih bo metal na tla ter tako proslavil v krajih večnega ledu solnčno Italijo. V Italiji so vzeli ta očitek proti Nobilu za insult, zato so opremili velik zrakoplov, poslali na sever svojo ladjo s potrebščinami za Nobile in njegovo ekspedicijo, in naznanili, da je Italija zmožna doprinesti nove laborike znanosti tudi v krajih, od katerih je po temperamentu in temperaturi zelo oddaljena. Načrt se je izjalovil. Slave ni bilo, ne za Italijo, ne za papežev križ, ki ga je dal Nobilu, da ga posadi na severni tečaj. Nesposobnost Nobile je povzročila, da so bile pri rešilnih delih potrošene ogromne vsote, in da sta izgubila življenje dva velika znanstvenika — dr. Finn Malmgren in kapitan Amundsen — slednji v prizadevanju, da reši Nobile. Mussolini je svetu obljubil preiskavo. Komisija, ki jo je imenoval, se je trudila najti vzroke, ki bi odvzeli blamažo z ramen Italijanov — ali ni se dalo. Pa je priznala: Slabo vreme, mnoge neprilike, in pa nespretno vodstvo Nobile so vzroki, ki so dovedli do nesrečnega konca.

Prohibicija, ki je zgrešila svoj namen

Pijančevanje je zlo. Proti alkoholizmu je boj potreben. In če bi ga ameriški suhači hoteli voditi uspešno, ne bi smeli prepovedati vseh alkoholnih pijač z enim mahom. Tu se je popilo silno veliko žganja, in če bi rekli: Žganje je prepovedano, a pivo dovoljeno, bi dosegli vsaj nekaj dobrega. Lahko bi še omejili število salunov, ali jih sploh odpravili, in ob enem bi se lotili vzgojevalne kampanje, ki bi ljudstvu poljudno dopovedovala, da je alkoholizem škodljiv. Namesto tega imamo pijančevanje, povečano korupcijo, mórilske tekme za kontrolo nad karteli, ki trgujejo z alkoholnimi pijačami, in pa val zločinstva, ki ga pospešuje "prohibicija", katera je izgrešila svoj namen.

"PROLETAREC" izhaja nad 23 let. Ves čas ga vzdržujejo delavci za delavce. Ves čas je zvest svojemu namenu — delu za socializem. Širite "Proletarca"!

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Kakor srečen kopač zakladov je brskal župnik po slami, dokler ni bilo zadnje stebelce na velikem kupu natančno preiskano. Nogavic s srebrom sicer ni bilo več, pač pa je našel še cel kupček hranilničnih knjig. Rad bi bil pogledal, koliko je bilo zapisanega v njih, a ravnokar je slišal ključavnico hišnih vrat. Micika je torej zapustila hišo, zrak je bil čist. Vtaknil je hranilnične knjige v žep — polne nogavice pa je vzel v naročje kakor mati ljubljenega otroka. Potem je malce odprl vrata. Veža je bila prazna, nihče ga ni mogel videti. Kmalu je bil z zakladom v svoji sobi.

Popoldan je imel dosti dela. Pot mu je oblival čelo, prsti so mu bili kar črni od preštevanja, v glavi mu je gorelo vsled računanja, končno je moral celo prižgati svečo. Niti k večerji ni šel, tako važno se mu je zdelo, izvedeti, koliko iznaša njegova dedščina. Končno je imel rezultat. Bilo je ravno 14,634 forintov in 47 novičičev, ako je računal vrednost srebra po aži-ji 109, kakor je bilo v njegovem časopisu in če je vzel za hranilne vloge obrestne obresti do tega srečnega dne. Da, obrestno obrestne račune je znal gospod župnik Šuster; v njih se je izuril pri preračunavanju svojega lastnega denarja. Sedaj pa je zaprl najdeni zaklad v železno okovano skrinjo, v kateri so bili tudi dolgoletni sadovi njegovega mučnega dušebrižja. Notri v skrinji je bila sedaj tiha, a odlična poroka, pri kateri sta se oba zaklada ravno tako združila, kakor v njegovi glavi, kjer sta skupno poskočila čez višino 100,000 forintov.

Po tako lepem računu si je danes že lahko privoščil dvojni večerni napitek. "In vino veritas — v vinu je resnica," je pel pred mnogimi leti; in res je zbudilo vino tudi sedaj v njegovi vesti resnico in poštenost. "Tega denarja ne smeš pridržati. Ona ima uboge sorodnike, torej ni tvoj. Župnik kot tat—to bi bilo kaj za liberalne časopise."

Nad to resnico jezen, da bi počil, je pil dalje, in glej: Vino mu je podalo tudi jasnost.

"Ej, odkod pa ima dobra, zvesta duša ves denar? Odkod? Mar je kaj podedovala? Ali je kaj zadela? Ali prihranila?" Nikoli mu ni odkritosrčna duša povedala kaj takega. Odkod torej denar? Ali je morda ukraden? Seveda je ukraden — in komu? Ej, komu drugemu, kakor njemu? Da, tako je! Ta babnica na pokopališču mu je kradla in ga goljufala na vseh straneh. Drugače ni mogoče, sicer bi bilo njegovih stotisoč že davno polnih. Denar iz slamnjače te ženščine je torej njegov; pred Bogom in pred ljudmi mora biti njegova lastnina. Drugače ne more biti, nikakor ne drugače. Ako bi bilo drugače, bi izročil vse do zadnjega vinarja upravičenim dedičem. On ne potrebuje nobenega nepoštenega novičiča. Duhovnik je, povsem pošten in ne mara krivičnega denarja. On ni tak, kakor ta goljufivka, ki se bo sedaj v pecku pekla za svoje hudobije. Prav ji je.

Ko pa je šel spat, se je čutil vendar zopet strašno osamljenega. Zajec za čevlje ni bil pripravljen, copate niso bile na pravem mestu in v spominu na nekdanjo ljubeznjivo nego se mu je srce omehčalo. "Ne, v pecku

naj se zaradi mene ne peče, res clamat ad dominum; jaz imam zopet vse, kar mi je vzela, škoda je torej povrnjena in njena duša rešena. Seveda, ako bi bili dobili sorodniki ta denar, bi bila prokleta na večne čase. O, gospod, odpusti ji, kakor ji odpuščam jaz, ko sem dobil zopet svoj denar." S to blaženo mislijo je župnik zaspal. Morda odpusti tudi njemu ljubi Bog, da je danes ob samem štetju in računanju pozabil na večerno molitev in na komplet. Le ponoči, ko se je zbudil enkrat, se je kesal, da je v naglici daroval Miciki tako lep tolar. In okno je bilo tudi še odprto. Ej, mrtve kuharice je vendar manjkalo; ona ne bi bila nikoli prezrla kaj takega. Zunaj je zapihal veter, pa je prinašal neprijeten duh v sobo, smrad je prihajal od sežgane slame iz kuharičine postelje. Župnik je potegnul pernico čez ušesa in sanjalo se mu je o polnih stotisoč forintov.

To so bile tekom nekaterih tednov lepe sanje, ne le po noči, temveč tudi ob belem dnevu. Ali svet je hudoben, odkar se nahaja v znamenju liberalizma, pa dela na njem toliko svobodomiselnih advokatov za hudiča.

Nekega lepega dne je dobil gospod župnik od takega odvetnika pismo v zadevi zapuščine po rajni kuharici. Gotovo je bil s hudičem v zvezi. Kaj takega! Račun naj bi podal, račun o svojem poštemem premoženju . . . Kaj pa je to takemu brezbožnemu odvetniku mar?

Hudič seveda ni imel ničesar opraviti s tem, ali s kuharičinim denarjem se je zgodilo ravno tako, kakor nekoč s spovedno tajnostjo. Tudi Micika ni mogla držati jezika za zobmi, nego je pokazala svoj lepi pruski tolar, ki je bil zanjo cel zaklad, prijateljici. Kajpada ji je morala, čisto zaupno, povedati, kako je prišla do krasnega srebrnjaka. In tako so šle s srebrom nepolnjene nogavice, seveda le čisto zaupno, od ust do ust, ter so končno v dosti kratkem času dosegle tudi ušesa kuharičnih sorodnikov. S srebrom polne nogavice, pa še take od župnijske kuharice, so pa za advokata posebna reč.

Posledica je bila za odvetnika mastna pravda. Gospod župnik vendar ni mogel dopustiti, da bi ga ogoljufali taki ljudje za njegovo najsvetejše imetje in če je še kje kaka pravica, mora zmagati v tem procesu. Ali vendar ni nič pomagalo. Liberalizem je požrl že celo pravico z dlako vred.

Niti to ni pomagalo, da je z bridko žalostjo v srcu vzel težki kuharičin zaklad iz svoje skrinje, pa ga položil v cerkveno blagajno, hoteč tedaj voditi pravdo v imenu preganjane in teptane uboge cerkve. Na koncu se je moral on, ki je znal vedno le seštevati, naučiti tudi odbijanja in od svojih stotisoč je moral iti še dalje nazaj, kakor je že bil, preden je doživel to nesrečno pravdo.

Ali sedaj je bilo treba, da se povrne zopet pravica v deželo. Zato je bilo potrebno, da doseže preganjana duhovščina zopet staro moč, ki mu jo je prokleta svobodomiselnost že skoraj izpulila iz posvečenih rok, da more zaslužnjena cerkev zopet objeti vse ljudi s svojimi zveličevalnimi rokami. Zato so ga sedaj po končanih pridigah vselej bolele roke, ker je tako tolkel po prižnici; pobožne poslušalce pa so bolela ušesa in tisti, ki so prihajali, da bi slišali besedo božjo, so začeli polagoma izostajati, kar je še bolj povečalo župnikovo jezo. Če so bile njegove pridige že prej zelo slane, so bile po tistem nesrečnem procesu naravnost poprane.

Seveda je bilo tudi v Gospojni dosti ljudi, ki so bili sami dosti bistri, da so lahko razločevali politiko in vero, pa zato niso prav verjeli političnemu evangeliju svojega župnika. Večina pa je bila vendar v slepem zaupanju na strani božjega namestnika. Med temi zaupljivimi prijatelji je bil tudi gospod mlinarski mojster Gros, seveda ne iz prepričanja, temveč iz modrosti, ker je hotel s pomočjo klerikalne večine ostati župan. Razen tega pa ni mogel biti na strani liberalnega učitelja, ker je dobil njegov sin prosto mesto od škofa.

Lepa tiha dolina je bila tako mnogo let pozorišče strankarskega boja, ki so ga vodili trdoglavi kmetje bolj temeljito in sovražno, nego politični nasprotniki v mestih. V krčmi se navadno ni nič govorilo o težkih volih in dobrih konjih, temveč pri pivu so razmislivali kmetje to, o čemur je pridigal gospod župnik in često je pomagala trda pest, da se je vlilo v neverujoče glave pravi nauk.

Seveda je gospod župnik sam preprečil, da ni dobil njegov politični evangelij več pristašev. Izza tiste nesrečne pravde, ki je naredila tako veliko luknjo v njegovo blagajno, je mislil le na to, kako bi dopolnil zopet svojih stotisoč. To pa je bilo mogoče le tako, da se zniža izdatke do skrajnosti. Ali pri tem sistemu varčnosti niso ostajali posli dlje kakor največ leto dni; kuharica za kuharico je odhajala, samo kaplani so morali ostajati. Takemu kaplanu se pač ne godi tako dobro, kakor kmečkemu hlapcu; v imenu sveste pokorščine mora ostati in niti zaradi lakote se ne sme pritožiti, ker bi si drugače pokvaril celo bodočnost kot nezadovoljnež.

Ali gospod župnik je moral tudi povečati svoje dohodke. Štolnino za pogrebe se je prav praktično zaokrožilo navzgor. Bogati kmetje so morali plačevati, da se jim je delala tema pred očmi, čeravno sicer niso plakali, ako je umrl zakotnik. Hlapci so morali po cel teden delati zastonj, ako jim je župnik v eni minuti blagoslovil malega otroka.

Vendar si je pridobil gospod župnik zopet velike zasluge za občino, ko je bilo treba zidati novo šolsko poslopje. Moderna šola je bila v njegovih očeh velika sovražnica, ki se približuje cerkvi in liberalne starše je smatral za svoje rojstne osebne sovražnike. Nikakor torej ni mogel dovoliti, da bi se izdalo večjo šolo in da bi se odprlo nov razred, kajti za tretji razred bi moral priti tudi tretji učitelj v vas. Čemu naj bi mu bil tak svobodomislec, ko je imel že z dvema učiteljema dovolj? Glavni vzrok njegovega odpora proti stavbi nove šole pa je bil ta, da bi bil moral kot veleposestnik in kot največji davkoplačevalec v občini tudi sam kaj plačati za šolo, ne da bi imel kaj otrok, ki bi jih pošiljal tja.

Doslej so bili vendar tako srečni časi! Občina ni imela nič izdatkov za šolo. Staro šolsko poslopje je propadalo. Čemu bi se izdalo le en novič zanje, ko bo treba zidati novo? Novega pa ne bode treba, ker je občina zadovoljna s staram.

Naj je tudi prihajal nalog za nalogom od oblasti, gospod župnik je znal vselej pomagati županu z dobrim svetom, kako klerikalni občinski zastop lahko pokaže osle liberalni oblasti. V tem boju proti šoli je imel župnik skoro celo občino za seboj, ne le svoje strankarske pristaše, temveč tudi svobodomiselne kmete; kajti kadar se gre za denar, se tudi najhitrejši napredek hipoma ustavi.

Enkrat bi se bilo pač malodane zgodilo, da bi bil sam delal propagando za novo šolo, ko je v svoji go-

rečnosti dejal, da ne ostane niti en dan župnik v Gospojni, ako bodo zidali novo šolo, temveč oide v kakšno župnijo, kjer vladajo še katoliške šolske razmere. Za novega župnika, ki ne bi prekoračeval štolnine tako, kakor župnik Šuster, bi bili Gosponjčani zamenjali celo novo šolo. Podučitelj je natančno izračunal, da bi kmetje od visoke štolnine, ki jo morajo plačevati župniku, prav lahko prihranili obresti za šolo.

V teh letih boja za svobodo in pravice duhovščine je postal župnik Šuster celo v klerikalnih krogih spoštovan in priljubljen ljudski govornik, ki je tudi na zunanjih shodih rad stopil na govorniški oder in z močnim glasom grmel proti svobodomiselnosti, ako se ga je dobro plačalo iz bogate strankine blagajne. Sedaj je celo bolje poznal zakonske knjige, nego evangelij.

Ko je prišel zopet burni čas deželnozborskih volitev, ga je torej klerikalni volilni odbor nastavljal kot kandidata za kmetske občine raminškega okraja. Da bo ljudski prijatelj izvoljen z veliko večino, je bilo nedvomno; v strankini blagajni je bil tekom let nabran že bogat volilni sklad. Izvolitev župnika Šusterja je bila za njegovo stranko tem bolj vprašanje časti, ker je bil njegov liberalni nasprotnik ravno tisti advokat, proti kateremu je izgubil pravdo za srebrne nogavice.

Kadar bo v deželnem zboru, pride pa gotovo tudi v državni zbor, ker je takrat še deželni zbor volil državne poslance. Z desetimi forinti diet na dan bo pa kmalu dosežen stoti tisočak.

Toda dan volitve je presenetil gospoda župnika z nepričakovanim porazom. Manjkala sta mu sicer samo dva glasova, pa bi bil izvoljen. A najžalostnejše je bilo, da sta ravno volilna moža gospojinske občine oddala svoje glasove kandidatu nasprotniške stranke in tako zakrivila, da je propadel. "Mi potrebujemo župnika za cerkev, ne pa za deželni zbor," sta dejala v verskih rečeh popolnoma neizkušena volilna moža. Da pa je doslej vedno klerikalni okraj odklonil tako marljivega ljudskega pastirja, so bile krive zopet kuharične nogavice, ki so se vlekale kakor težko breme župniku za petami. Ljudstvo odpusti duhovniku celo otroka slabe ure prej, nego umazano skopost.

Bolestnemu porazu gospoda župnika so sledili za pregrešno Gospojino hudi dnevi. Pridige so bile poslej sol in poper obenem. Celotna zgradba nove šole je izgubila svojo važnost in kmetje bi bili imeli sedaj župnika veliko rajše daleč proč v deželnem zboru, nego v cerkvi. Toda čeravno je hodil gospod župnik kakor Zen s svojim gromovnim oblakom na čelu, mrkega lica okrog, čeravno so švigale neprenehoma strele iz njegovih oči, so vendar stale visoke gore kakor prej in solnce je sijalo toplo nad dolino, ptičice so veselo prepevale ves dan in potok je brezskrbno skakljal po trdih kamenčkih, kakor bi bili hoteli vsi skupaj reči: "Dobri ljudje, kar nič se ne bojte; Saj je naš gospod Bog vendar še več, kakor srboriti župnik!"

Župnik Šuster se je smatral poslej za mučenika; ali tako potrpežljiv ni bil, da bi se mu bilo ljubilo, prenašati preganjanje zaradi dobre stvari, ki jo je zastopal. Ko sta vrgla enkrat ponoči dva berača, ki ju je bil pahnil iz župnišča, kamen v okno, je bil dostojni naslednik kamenovanega svetega Štefana takoj gotov. Vse klerikalno časopisje je bilo polno strogega obsojanja zaradi demoliranja polovice župnišča, ki je moglo biti samo delo političnih nasprotnikov častitega

gospoda župnika. Iz najoddaljenejših krajev je dobival pismene izraze sožalja. Najboljše mazilo za ranjeno srce pa mu je poslal škof, ki ga je imenoval za kanonika svoje stolne cerkve.

Tisti škof, pri katerem je kuharica pred leti zatožila kaplana Hercoga s tako dobrim uspehom, je prišel medtem tudi že v škofovsko grobnico. Tudi njegov naslednik na škofovskem prestolu mu je že sledil v tisto temno grobnico. Bojeviti kaplan Bauchinger, ki ni došel niti do župnije, je postal škof, dočim bi se bil marsikateri njegovih sošolcev kot ubogi kaplan na deželi veselil, ako bi bil dobil malo župnijo.

(Dalje prihodnjč.)

X.:—Ljubljana:

O socialnem zavarovanju

Delavsko zavarovanje je najvažnejši del socialne politike in socialnega prava vsake kulturne države. Cilj delavskega zavarovanja je, da na temelju načela združevanja in medsebojnega podpiranja varuje zavarovanim članom možnost eksistence v času, ko se mu delovna moč zmanjša ali jo celo izgubi. Imamo dve vrsti zavarovanja: obvezno ali prostovoljno. Danes je že skoro povsod zmoglo načelo obveznega zavarovanja, ker veliko število zavarovancev zmanjšuje riziko zavarovanja in mnogo lažje služi svoji nalogi. Obvezno zavarovanje je najcenejše, najhitrejšo in najsigurnejše. Zategadelj je načelo obveznega zavarovanja zmoglo skoro povsod v Evropi. Tako je tudi Francija leta 1928 sprejela zakon o obveznem zavarovanju delavcev za slučaj bolezni, materinstva, onemoglosti, starosti in smrti. Sprva se je to zavarovanje imenovalo delavsko zavarovanje, ker je v prvi vrsti bil zavarovan samo proletarijat; dandanes pa obsega zavarovanje vse delovne kroge in vse sloje in ga imenujemo *socialno zavarovanje*.

Moderno socialno zavarovanje je nastalo v Nemčiji; po francosko-pruski vojni se je Nemčija iz agrarne države razvila v moderno industrijsko državo. S tem je naraslo število proletarijata in tudi opasnost socializma je bila velika. To je država spoznala in uvidela, da se res mora malo več pobrigati za tzv. nižje sloje, da jim nasuje vsaj malo peska v oči in da se ne bi pečali preveč z "rdečkarstvom". Cesar Viljem je l. 1881 naročil Reichstagu, da izdela načrt za zakon o zavarovanju delavcev. In tako so si v kratkih periodah sledili v Nemčiji zakoni o zavarovanju. Najprej za slučaj bolezni (1883. l.), potem za slučaj nesreče, invalidnosti itd. Že v prvih 25 letih je socialno zavarovanje izplačalo svojim zavarovanim članom nad 7 milijard zlatih mark, kar bi danes iznašalo 2 milijardi dolarjev. S tem denarjem so tisoče in tisoče delavcev in nameščencev rešili bede, zdravili jih in ohranili mnogo delavskih družin. Poleg tega si je v teh letih zavarovanje nabralo rezervni sklad 2 in pol milijarde zlatih mark. Ta kapital so vložili v zdravstvene svrhe, uredili svoje bolnice, sanatorije itd. Tako so delavci prišli do dobre zdravniške nege in zdravil, zdravstvenih zavodov in bolnic, ki jih n. pr. s kakim šparanjem ne bi mogli nikoli doseči. Ojačalo se je pobijanje ljudskih bolezni, zlasti tuberkuloze, te stalne strašne spremljevalke delavstva, pa so tudi v kratkem času dosegli mnogo uspeha tudi na tem področju. In ob prevratu, ko je padla marka, ni izgubilo zavarovanje skoro nič svoje-

ga kapitala, ker ga ima vložena v svojih zgradbah in zavodih.

Prva država, ki je posnemala Nemčijo glede zavarovanja, je bila Avstro-Ogrska. Razvoj socialnega zavarovanja je za nas važen, ker je zakonodajstvo Avstro-Ogrske veljalo do leta 1922 za Slovenijo in Dalmacijo (Avstrijo) ter za Vojvodino, Hrvaško in Slavonijo (Ogrska). V Avstriji je bil nekak početak socialnega zavarovanja že okrog leta 1810. Takrat je izšel zakon, da mora gospodar najmanj štiri tedne skrbeti za zdravljenje obolele družine, všteti svoje posle (hlapce). L. 1837 je ista uredba bila prenešana tudi na trgovce, fabrikante in obrtnike glede zdravljenja obolelih delavcev in pomočnikov. Rudarski zakon l. 1854 je uvedel ustanavljanje rudarskih bratovskih skladnic radi medsebojne pomoči v slučaju bolezni, nesreče in starosti. Pravo socialno zavarovanje se je pričelo šele z zakonom o zavarovanju za slučaj nesreče l. 1887. Obvezno zavarovanje pa se je začelo l. 1891. Tako je bilo zavarovanje pri nas že precej zgodaj moderno organizirano. A po vojni smo se s Srbi in Bosanci zliji v eno državo, pa je potrebno, da si ogledamo še kako je bilo z zavarovanjem v Kraljevini Srbiji in kako v Bosni in Hercegovini.

V Bosni in Hercegovini se je uvedel zakon o zavarovanju šele leta 1910. Zavarovanje je bilo obvezno za vse nameščence obrti in trgovine, ki so zaslužili manj kot 3.000 kron na leto. Podpore so bile: brezplačna zdravniška nega, pomoč babice v slučaju poroda, zdravila in 60% zavarovane mezde za ves čas bolezni vendar ne nad 20 tednov. Prispevki so znašali le 3% cele zavarovane mezde, 1/3 je plačal delojemalec, 2/3 na podjetnik-delodajalec.

Tudi v Srbiji segajo začetki socialnega zavarovanja dolgo vrsto let nazaj, vendar se vseh načrtov ni dalo izvesti radi stalnih vojn na Balkanu. Bilo je urejeno samo rudarsko zavarovanje v bratovskih skladnicah, zavarovanje železničarjev in vojaških delavcev s posebnimi fondii teh podjetij.

S tem vidimo, da je že ob početku Jugoslavije bilo zavarovanje v jugoslovanskih pokrajinah precej dobro organizirano in to je tudi vzrok, da je zakon o splošnem zavarovanju delavcev v Jugoslaviji bil izdelan in je stopil v veljavo že leta 1922.

Koj po prevratu so dotedanji zakoni veljali tudi v nadalje, različni v različnih pokrajinah. A obenem je ministertvo za socialno politiko študiralo, kako izvesti enoten zakon o zavarovanju delavcev cele nove države Srbov, Hrvatov in Slovencev. Držali so se načel: zavarovanje za slučaj bolezni in nesreče, nezaposlenosti, onemoglosti in starosti kakor tudi za posmrtnino članov družine; obvezno zavarovanje družinskih članov, zavarovanje za slučaj poroda s čim večjo zaščito matere in dece-dojenčkov; kolikor mogoče malo obremenjenje zavarovanih nameščencev, obrti in industrije; centralizacija vsega zavarovanja v enem zavodu z mestnimi organi za lokalne zadeve zavarovanja, vse na temelju najširše samouprave interesentov; paritetno zastopstvo delavcev in delodajalcev v vseh samoupravnih delih; potrebna pomoč države in nadzorovanje nad zavarovanjem. Leta 1919 je bil osnutek takega zakona izdelan in poslan vsem interesentom na vpogled. A do zakona ni prišlo, ker je takrat odstopil prvi minister za socialno politiko, socialist Vitomir Korač. Ta načrt se je potem leta in leta pilil in popravljaj, dokler ni leta 1921 izšla kot Uredba. Z ustavo leta 1921 se je obljubilo, da se bo s posebnim zakonom uredilo vprašanje delavskega zavarovanja v vseh ozirih. Ta za-

kon je narodna skupščina sprejela 3. decembra 1921. v veljavo pa je stopil 1. 1922. Zakon o zavarovanju delavcev je uredil zavarovanje za slučaj a) bolezni, b) onemoglosti, starosti, smrti, c) nesreče.

Zavarovanja za slučaj nezaposlenosti ta zakon ni uredil, marveč so določili naj to vprašanje reši poseben zakon, ki ga pa do danes še nimamo. Kot nadomestek je urejeno dajanje podpor nezaposlenim delavcem s posebno uredbo, in to šele leta 1927. Uredba ureja posredovanje dela, daje podpore brezposelnim in dajanje cenjenih posojil za zidanje delavskih stanovanj. To delo opravljajo javne Borze dela, ki so osnovane v sedežih Delavskih zbornic. Prispevke za te borze pobira Urad za zavarovanje delavcev.

Z zakonom o zavarovanju delavcev se je izenačilo vse zakonodajstvo delavskega zavarovanja v celi državi. Vse vrste delavskega zavarovanja tvorijo en sistem, zato so organizirane v eni organizaciji, da lažje služi cilju, ki je: zavarovanim osebam in družinam se z načelom medsebojne pomoči zavaruje možnost eksistence v slučaju njihove delovne ali gospodarske nesposobnosti ne glede, da li je ta nesposobnost nastala radi nesreče, bolezni, smrti, starosti ali nezaposlenosti. Zavarovan mora biti vsak, kdorkoli dela za mezdo in to za vse tri vrste zavarovanja. Člani družine so zavarovani že stem, da je zavarovan njihov poglavar in sicer samo za slučaj bolezni. Samouprava teh zavodov je na temelju paritetnega zastopstva delojemalcev in dajalcev. Spore razsojajo posebna sodišča delavskega zavarovanja. Državno nadzorstvo nad zavarovanjem je poverjeno ministrstvu socialne politike.

Toliko na kratko o socialnem zavarovanju v Jugoslaviji. Kot že rečeno, se je prvo zavarovanje delavcev (v Nemčiji) začelo na pritisk socialističnega gibanja. Iz same bojazni pred rastočim socializmom je nemška država uvidela, da mora dati nekaj pravic tudi delavstvu. Če imamo danes v vseh državah, ki so kulturne države, dobro organizirano delavsko zavarovanje, je to vse uspeh močnega gibanja in borbe več pokoljenj delavstva, da so se torej za te osnovne pravice človekove morali boriti zelo krvavo. Da ni bilo socialističnega gibanja, bi še danes bilo svetovno delavstvo brez teh samo ob sebi razumljivih pravic.

Tako si proletarijat utira pot do svobode in popolne samouprave korak za korakom, vedno naprej in navzgor. Bori se in sproti žanje del uspehov.

Perušek bo imel razstavo v milwauškem Art Institute

Rofak Harvey Gregory Perušek je dobil od vodstva Art Institute v mestu Milwaukee, Wis., povabilo, da razstavi svoje slike. V ta namen sta določeni dve razstavnici sobi v drugem nadstropju, ki sta krasni in bosta dostojno svetišče za lepoto, ki jo je udahnil umetnik s svojim čopičem na platno.

Obljubil je, da bo razstavil okrog trideset slik. Mr. Pellikan, ravnatelj muzeja, ga je povabil nedavno v Milwaukee, da se o aranžmih razstave osebno dogovorita. Trajala bo ves mesec maj, in Peruška so naprosili, naj bo par dni v začetku razstave v mestu vsled intervjuvov, in pa v svrhu, da bo dal z ozirom na svoje slike kaka pojasnila, ako bo potrebno.

Ob času ko se je Perušek nahajal na povabilo omenjenega ravnatelja v Milwaukeeju koncem februarja t. l., so bili na enem sestanku prisotni tudi zastop-

niki milwauških dnevnikov, ki so vsi obljubili svoje sodelovanje. En zastopnik je dejal, da bo njegov list priobčnil tisto Peruškovo sliko, ki je v mestni palači (poklonili so jo milwauški Slovenci županu Hoanu ko je imel Perušek razstavo svojih slik v slovenski nasebini v S. S. Turn Hall), v barvah v nedeljski izdaji. Na konferenci je bilo navzočih tudi nekaj slikarjev, ki so vsi izražali svoje zadovoljstvo, da je Perušku dana prilika razstaviti svoje slike v tem muzeju upodobljajoče umetnosti. Treba namreč pomniti, da ima muzej nad tisoč aplikacij za razstave, in da more ugoditi le nekaterim.

Ravnatelj Mr. Pellikan je Perušku dejal, da njegove slike zaslužijo razstavo v zavodih umetnin, vsled tega je priporočil nekaterim umetniškim galerijam, s katerimi ima zveze, da naj jo aranžirajo. Kot je pojasnil, pričakuje povabil za razstavo iz mest Madison, Wis., Grand Rapids ter Detroit, Mich., in Toledo, O. Obljubil je, da če bo mogoče že letos dobiti prostor v raznih muzejih umetnin, bodo Peruškove slike romale iz razstave na razstavo skozi do decembra.

Dne 1. maja je Perušek povabljen, da predava v milwauškem Business Men Art klubu o moderni umetnosti.

Par Peruškovih oljnih slik je razstavljenih sedaj v državni umetniški galeriji v Springfieldu, Ill., kjer bodo do 10. aprila. V čikaškem Art Institute je razstava slik čikaških in okoliških umetnikov. Ko je Perušek ležal bolan, je njegova soproga brez njegove vednosti odnesla eno sliko razstavnemu odboru, in ta jo je izmed več tisoč poslanih slik odbral ter jo razstavil. Perušek je namreč že dolgo v nesporazumu z vodstvom čikaškega Art Institute, in ker je njegova soproga sedaj mišljenja, da je dobro, če se bojkot nekaterih umetnikov proti imenovanemu zavodu neha, je napravila omenjeni korak.

Perušek je dne 14. januarja, ko je nesel nekaj slik po ledenem trotoarju, izpodrsnil ter si zvinil nogo tako zelo, da je ležal več dni v velikih bolečinah, ker mu je močno otekla in je bilo treba zdravniške pomoči. Sedaj mu je toliko ozdravila, da hodi s pomočjo palice. Po tej nezgodi je bil povabljen kot gost razstave v Springfield in v par drugih krajev, a ni mogel nikamor.

Perušek postaja znan tudi v starem kraju. Ljubljanska revija "Dom in svet" piše v članku o umetnosti v svoji januarski-februarski številki, da je Perušek visoko kvalitativen umetniški pojav v slovenski emigraciji in ob enem obljubuje, da ga bo v kratkem predstavil stari domovini v daljšem opisu.

Slovenci v Milwaukeeju, ko bo Peruškova razstava otvorjena, pokažite, da smo tudi mi narod, in poselite jo vsi. Pomagajte pri oglašanju, da se zanjo zainteresira čimveč ljudi. Perušek je umetnik, ki dela čast svojemu imenu in narod, iz katerega izhaja, je nanj po vsej pravici ponosen. — Z.

Tri milijone brezposelnih v Nemčiji

Meseca februarja je prejelo državno podporo v Nemčiji 2,300,000 brezposelnih delavcev. Po šestih mesecih brezposelnosti podpora odpade, in teh je bilo nad 500,000, okrog 200,000 brezposelnih pa je dobilo meseca februarja delo v mestih pri odmetavanju snega in podobnih zimskih delih, tako da se ceni skupno število brezposelnih v Nemčiji okrog 3,000,000.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

BRIDGEPORT, OHIO.

Klub JSZ. znižal članarino. — Naše priredbe. Za angleško prilogo Proletarca. — Proti državnim konstablerjem.

Klub št. 11 JSZ. v Bridgeportu je sklenil, da bo v bodoče članarina za naše člane le 40c mesečno, namesto 50c, kot smo plačevali dozdej. Klubove stroške bomo krili iz blagajne, dokler jo kaj bo, potem pa bomo seveda morali iskati vire, da jo znova okrepimo. Nameravali smo prirediti predstavo in veselico 27. aprila, a ker je preveč veselice, smo namero za enkrat opustili. Namen naš je bil, da gotovo vsoto od prebitka prispevamo v fond \$500 za angleško prilogo Proletarca. Ker je stvar potrebna, bomo v prid te priloge imeli kako priredbo v bližnji bodočnosti.

Somišljeniki, vabimo vas, da pristopite v naš klub. Članarina je znižana, ampak ni važno to, pač pa, da ste v organizaciji, ki je vaša in jo potrebujete kakor ste potrebni vi njej.

V postavodaji države Ohio v Columbusu spet rogovilijo s predlogo, da se ustanovi čete državnih konstablerjev za žandarstvo službo. Delavstvo ji na vso moč nasprotuje, kajti te vrste državna policija je najagilnejša v borbi proti organiziranemu delavstvu. Poglejte, kaj je počela tekem zadnje stavke v Pennsylvaniji! Prikličite si v spomin zadnji njen umor v Imperialu, Pa. Mar naj Ohio sledi takim vzgledom? Ne odlašajte s protesti! Vplivajte na poslance, da zavrnejo vsak tak poskus kompanijskih interesov!

Joseph Snoy.

MARTIN JUDNICH O OBLIKI.

WAUKEGAN, ILL. — Ne strinjam se z onimi, ki hočejo izpremembo oblike lista. Nisem pa odločno proti. Morda bo kaj hasnilo za propagando in povečanje naše Zveze. Ampak bojim se, da bomo čez leto ali dve šli zopet nazaj na obliko magazina. Ponovna izprememba bo slabo vplivala na splošnost. Največ bi pri tem trpela JSZ.

Ponudbe tiskaren sem pregledal, ki nam jih je uradništvo dalo v pregled. Moje mnenje je, če se list izpremeni, tedaj naj se vzame v poštev osem strani. Ako že hočemo izpremembo naj bo na boljše v vsakem oziru, drugače naj ostane tako kakor je!

Kot vidim nam daje samo ena tiskarna tako ugodnost v ceni, da bi se prihranilo 100 dolarjev na mesec. Ampak kakšna bo postrežba, nam ne more niti uprava sama povedati v naprej. Jaz za svojo osebo želim, da dobim list redno vsak teden in papir naj bo vsaj toliko trpežen, da prečitam vse kar je natiskano, to je, da ne bo razpadel, že predno ga poštar dostavi.

Nekam sumljivo se mi zdi — ko gledam te cene — da ne govorim o ponudbi prve tiskarne, vzemimo tretjo in peto, razlika je \$50. In ako vzamemo oz. si izberemo najcenejšo, tedaj bi se izplačalo izpreminjati formo lista. Ampak, kaj pa če tiskarna pod kakoršnokoli pretvezo v enem ali dveh mesecih zviša ceno za deset procentov, in tako lepo stopnjema pride do cene, ki jo vidimo v tretji ali vsaj v četrti vrsti. In klub št. 27 bo rekel, da s tem niso računali.

Nedvomno imajo vsi tisti, ki se potegujejo za izpremembo lista, dober namen. Ravno tako ga imam tu jaz, ki želim, da ostane tak kakršen je, v obliki magazina. Sicer pa, ako pride do izpremembe, bom delal in agitiral po svoji moči za našega "PROLETARCA".

Martin Judnich.

SLAVNOST PETLETNICE SLOVENSKEGA NARODNEGA DOMA V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — V nedeljo 3. marca smo imeli slavnost petletnice Slovenskega narodnega doma. Pri izvajanju koncertnega programa sta sodelovala pevska zbor "Zarja" in "Zvon", poleg teh pa godbeniki in pevci v solospievih ter duetih. Vmes med točkami so nastopili govorniki. Prvi je govoril V. Cainkar od SNPJ., potem Ethin Kristan, katerega je povabil direktorij SND. Kristana že dolgo nismo videli na odru, in pozna se mu, da so med tem minila leta. Njegov govor o domovih je bil govor o ljudeh, ki grade družbo — dom — v katerem bo siromaštvo odpravljeno.

Govoril je tudi A. Grdina, predsednik KSKJ. in jugoslovanski generalni konzul Teodorovič iz New Yorka. Spored je vodil Vatro Grill.

Zvečer se je vršil v spodnjih prostorih banket, na katerem je bilo okrog 300 gostov. Poleg omenjenih so bili prisotni tudi zastopniki mesta in slovenski koncilman Mihelich, zastopniki raznih organizacij itd. Stolovarnatelj je bil Vatro Grill. Govorov je bilo mnogo, vsi o pomenu Domov in o tukajšnjem SND. Tudi tukaj je vzbujal največjo pažnjo E. Kristanov govor, dasi ne govori vsem razumljivo, ker se od ostalih razlikuje po globokem izražanju misli. Generalni konzul Teodorovič je imel spisan govor, v katerem je čestital Slovincem na njihovi podjetnosti in na njihovih uspehih.

Poročevalec.

ANTON ZORNIK DVOMI, DA BI SPREMEMBA OBLIKE PRINESLA LISTU USPEH V AGITACIJI.

HERMINIE, PA. — Dne 4. marca sem šel okrog naročnikov za obnovitev in pri tem obiskal deloma tudi druge, ter jih vprašal, kaj mislijo o predlogu za spremembo oblike. Razvidel sem, da to zanje sploh ni vprašanje. Jim je za čtivo, kdor pa ne čita, se itak ne briga za list. Druga oblika ne bi prinesla nič več uspeha listu nego ga ima danes, razširiti pa ga bo laglje, ako se pojača socialistična stranka. Treba vzeti v upoštevanje, da je že marsikje agitacija za take liste od privatnih interesov prepovedana, dasi smo v svobodni državi . . .

Pravite: "Večji naslovi bolj apelirajo." Če je to res, tedaj bi bil "Daily Worker", ki je naravnost kričško urejevan, z vsakovrstnimi apelujočimi naslovi, najbolj razširjen radikalen list, in njihova stranka bi rasla, ne pa se krčila. Včasih je bilo geslo, da če ne nosiš rdeče kravate, se bojiš pokazati barvo. Ravno tisti, ki so to zatrjevali, so šli v prvi nevihti v zavetje k republikancem in demokratom. "Zmerni", ki poznajo "radikalce", razvoj, delo in zgodovino, so še aktivni in se v viharju niso zatekli pod sovražnikovo streho.

Ali zašel sem od "forme". Kar se mene tiče, mi je "vseeno", kajti glavna reč zame je čtivo.—*Tone Zornik.*

PRESTERL IN PEZDIRC ČRTANA IZ KLUBA ŠT. 49 J.S.Z.

COLLINWOOD, O.—Na seji kluba št. 49 JSZ., ki se je vršila v nedeljo 3. marca, je bil vzet v upoštevanje odlok eksekutive, ki sporoča, da je vzela poročilo preiskovalnega odbora o Pezdircčevem "Dokumentu sramote" na znanje in ob enem je naročila klubu, da postopa naprej v smislu II. člena 4. točke pravil JSZ., in nadalje v smislu IX. člena 3. točke, ki tolmači proceduro.

Po daljši razpravi v klubu je bilo soglasno sklenjeno, da sta bila na preiskavi, ki jo je vodil preiskovalni odbor, oba zaslišana, in da sta imela na dotični seji vso priložnost povedati vsaki svoje ter da sta v ta namen porabila vso svojo zmožnost v zagovor. Vsled tega je smatral klub, da bi bila nova porotna obravnava nepotrebna. Prisotnih je bilo sedem članov. Za izključenje Pezdircra so glasovali vsi, za izključenje Presterla pa pet članov.

Glavni vzrok za to klubovo postopanje je bil, da sta tako Joseph Presterl kot Jos. Pezdirc vedela za izvor afere, označena v "Dokumentu sramote", dolgo poprej, predno je bil objavljen v "Enakopravnosti", in da molk ali zakrivanje v takih aferah ni in ne more biti v čast članu ali v korist pokretu.

H. Stanich, tajnik kluba.

MORDA SE PA DELAVCEM PREDOBRO GODI!

LATROBE, PA. — V tej okolici so največ premogovniki, drugih obratov le malo. Majne obratujejo zelo nestalno — po dva do tri dni v tednu, večasi sploh nič. Pet let smo tukaj, in z malimi izjemami traja vedno prej omenjeno stanje v premogovnikih našega okrožja.

Za kongresne volitve novembra prošlo leto smo imeli tukaj dva kandidata, socialističnega in republikanskega, ki je bil ob enem kandidat i demokratske i prohibicijske stranke. Na listi prve je kandidiral sodrug H. Churns, na listi imenovane kombinacije pa premogovniški baron Adam Wyant. Socialist je dobil 13 sto glasov, Wyant pa 55 tisoč. Tako delavci glasujejo — za prosperiteto . . .

Tukaj imamo klub JSZ. a nimam o njemu kaj poročati. Članov ima malo, in še ti so neaktivni. Seje bi imel klub obdržavati vsako drugo nedeljo v mesecu ob 1. popoldne, ob 2. pa zboruje društvo SNPJ. Torej zelo prikladno za člane kluba, ki so ob enem člani društva, ker jim ni treba iti na dve seji dva različna dneva, a vendar ne pridejo. Potruditi bi se morali le toliko, da bi vzeli eno karo prej, pa so lahko na obeh sejah. Vprašam enega, čemu nisi prišel, pa pravi, da se lahko sklepa brez njega, drugi pa pojasni, da itak nimamo o čem sklepati. Teško je torej za klub v našem kraju, upam pa, da ko se pojavi v socialističnem gibanju na splošno več navdušenja, bo doseglo prerojenje tudi nas. — *Mary Fradel.*

Ali že imate vstopnice k predstavi spevoigre "Spominska plošča"?

V nedeljo 7. aprila vprizori pevski zbor "Sava" v dvorani ČSPS. v Chicagu veliko spevoigro "Spominska plošča". Sodeloval bo v nji ves zbor in solisti. Pevske točke v predstavi bo spremljal orkester. Vstopnina v predprodaji je 75c, na dan priredbe pri blagajni \$1. Če vstopnice še nimate, jo dobite pri članih in članicah kluba ter zbora ali v uradu "Proletarca".

VSAKE SENZACIJE JE ENKRAT KONEC.

COLLINWOOD, O. — Vsaka senzacija ima enkrat konec, in imeti ga mora tudi "senzacija", ki jo je povzročil "Dokument sramote" v aferi Pezdirc-Presterl in "našega krožka".

Kdor čitatelj je sledil poročilu preiskovalnega odbora o tej stvari, ki je bilo objavljeno v Proletarcu, je lahko dobil dober upogled v zadevo in je lahko vsak sam zase brez težkoč napravil sodbo, čemu se je začelo s polemiko v "E." in čemu odgovori in protiodgovori. Preiskavo je vodil klub št. 27 in seja kluba št. 49 v Collinwoodu v namen zaslišavanja se je vršila 16. decembra.

Preiskovalni odbor je podal sliko razmer in ljudi, obtoženca in tožitelja, neglede na ustrežanje. In je naravno, da vsem ni ustregel. Enim, ki so mislili, da bi bil moral ščititi Pezdircra, je njegovo poročilo "strankarsko" in pristransko.

Namenil sem se v tem dopisu stvar v glavnih obrisih analizirati tako kakor se je začela in končala.

Vzrok, da se je ta polemika začela, je moje dopisovanje v Proletarca, s katerim sem pričel v sredi junija 1928. Proletarca dobiva tudi čitalnica v SDD. in tako je na upogled vsakemu. Zdi se mi, da enim ni dobro došel, in če se bi tako zadržali pri čitanju tega lista kakor se napram njemu počutijo, bi si nataknil rokavice, predno bi ga vzeli v roke, kajti to je zanje "buržoazen" list.

Dne 20. sept. sem imel v Proletarcu dopis "Kaj delamo v Collinwoodu". Ni bilo nič posebnega, nič takega da bi bilo vredno vzružavanja, a ker je bilo omenjeno med drugim tudi balincanje, so se spodtikali vsled tiste opazke. V poročilu sem nadalje omenjal, da smo na društvenem in kulturnem polju bolj mrtvi, kar je bilo tedaj v poletnem času in dotedaj v septembru pač fakt, ki ga ne bi bilo mogoče zanikati.

V istih tednih se je dramatično društvo "A.V." vezbalo za uprizoritev igre, ki je prišla na oder 13. oktobra. Udeležba je bila dobra, kajti dvorana je bila polna. In to je bil vzrok, da je nekomu zrastel greben, ki je sicer lahko veliko bolj učen nego jaz, nima pa izkušenj, ali ne zna presojeti, kaj so taka dramatična in podobna društva, in kako oprezno je treba postopati z osebjem, da se ne razide, kajti po par nepremišljenih korakih, ki jih stori ta ali oni, se lahko dogodi, da se ljudje poslove, češ, čemu se bi trudili! Ali pa se lahko zbega pri tem še ljudstvo, in ga ni na predstave. V tem oziru je dopisnik, ki je pričel odgovarjati na moj dopis dne 18. okt. v "E.", za eno skušnjo bogatejši.

Pozneje je vse to odgovarjanje prevzel nase s svojim podpisom Joseph Pezdirc v spisu pod naslovom "Dokument sramote".

Ker je zatrjeval, da ga je Presterl rabil za orodje pri intrigiranju in zdražbarstvu, ker ga je obdolžil, da je pisal dopis "A. S." ter prisilil njega (Pezdircra), da ga je podpisal ter odposlal, in ker je dolžil mahinacij še druge pod firmo "naš krožek", v katerega je vključeval posebno mene, ker je vedel, da dopisujem v Proletarca, zato je bila preiskava potrebna, da se dožene, kaj je ta ali oni zakrivil.

Kakšni so bili dokazi tožitelja, ste lahko videli iz poročila preiskovalnega odbora. Nič.

Preiskovalni odbor, ki je prišel od kluba št. 27, je pač domneval, da ima tožitelj dokaze, s katerimi bo v stanju podpreti svoje trditve v senzacionalnem, z velikimi prednaznanili razglašanem "Dokumentu sramote". Kritiki preiskovalnega odbora pa mislijo, da bi se moral oborožiti z vprašanji, in pritiskati na tože-

nega, da se iz njega izsili priznanje, da je on res pisal dopis, ki je bil priobčen v "A.S." Odbor je pojasnil, da je zasljal razne ljudi, da je dobil pisave obeh ter vpraševal one, ki so dopis videli, čigavi je slična, in vpraševal je na preiskovalni seji — pač za dokaz! Odbor seveda ni imel naloge poslužiti se "Third Degree" metode, kajti odbor ni tožil nikogar, nego le preiskoval in zaslišaval. V preiskavah je dolžnost tožitelja, da dokazuje in dokaže, in enako na sodišču. Krivdo je treba dokazati, in potem šele pride v svojo obrambo toženi in njegove priče.

Tožitelj je pisal o špijonaži in provokacijah. To je stvar, ki se jo more z gotovostjo verjeti le, če doprinese dokaze. Kdo je vohunil, čemu, kako, kje. Samo zapisati obdolžitve je "slander". Če se prav spominjam, je bilo v stari domovini v tem oziru na sodiščih precej laglje nego tukaj. Tožitelj je enostavno prisegel, da je res kar trdi, pa je mnogo zaleglo.

Preiskovalni odbor je podal dobro sliko pravično in opisal odnose med prizadetimi po svojih najboljših močeh. Ni varoval nikogar. Tudi klub št. 49 ne mara zakrivati nikogar.

Na svoji seji dne 3. marca je klub št. 49 zaključil, da se črta oba, ker ju smatra, da sta zapletena v afero v zvezi z dopisom v "A.S." oba, dasi tega ne moremo trditi po direktnih dokazih, pač pa po okolščinah in nesoglasjih, ki so se pojavila pri izpraševanju obeh prizadetih. Kar se tiče drugih obdolžitvev, niso klubova zadeva, pač pa splošna in tudi krivci so "splošni".

Ako bi bila ta afera z dopisom v "A.S." predložena klubu prej in tako kakor je potrebno, bi jo bil klub rešil pravično in eden bi bil ostal. Ker pa so nekateri na vsak način hoteli "senzacijo", jo imajo, kazni pa zadene oba. In vsled takih nepremišljenih, netaktičnih korakov morajo koncem konca trpeti še kulturna društva, ker so nekateri člani opustili delovanje. Pa tudi naselbina je na škodi, kajti taki umetno negovani vzroki za napetost ji delajo kvar.

Upam in želim, da so ti "lokalni dogodki" marsikomu dali spoznanje, da ni dobro samo drezati in valiti krivdo iz enih ramen na druge. Collinwoodska "senzacija" je privabila ob priliki, ko je bušnila v javnost, smeh med onimi, ki so jo potisnili na javen oder ljudske pozornosti, toda ni se razvijala in ne končala tako kakor so si predstavljali. Pokazala je med drugim, da so v naselbini različni "kikarji" in različni "krožki", in da je eden teh po prvi senzaciji priredil "novo", ki pa ni bila nadaljevanje prve ...

V tej zadevi končam. Oglasil se bom le, če bo potrebno. Moja želja namreč je, da se stvari ne goni naprej in naprej, ko vidimo, da je dosegla kar je mogla in da bi nadaljevanje bilo naselbini le v kvar.

Moram pa omeniti, da je klub št. 49 ostal, in da si bomo prizadevali napraviti iz njega agilno postojanko našega gibanja kakor je bil. Tudi poudarjam, da Proletarec vsled teh sporov, obdolžitvev, "senzacije", očitkov in "dokumenta" ni trpel na cirkulaciji, pač pa je zanimanje zanj — večje. Čita se ga bolj kot kedaj poprej, in pravijo, da tudi iz čitalnice večasi izgine, pa se potem zopet povrne. Treba bi bilo zanj dobrega zastopnika, pa bi dobil v Collinwoodu precej novih naročnikov.

Pravili so mi, da so tudi mene mislili z vso "slovestnostjo" razglasiti za "kikarja". "Dokumenti" so bili že spisani — ampak ni šlo. Čemu ne — to mi ni bilo pojasnjeno. Morda jim niso hoteli priobčiti. Strahu nimam — računi so v redu, kar sem storil, sem storil z najboljšim namenom koristiti splošnosti, pošteni kritiki in interesom naselbine. Finis. Frank Barbič.

GLAS O VPRAŠANJU OBLIKE LISTA OD PACIFIKA.

SAN FRANCISCO, CALIF. — Sem zato, da Proletarec izhaja v sedanji obliki, in to iz sledečih razlogov: Oblika kot je sedaj, napravi na čitatelje boljši vtis in je tudi bolj pazljivo prečitana. Shranjene imam vse številke, in mi služijo za nekak *reference*, kadar želi človek podatke o tem ali onem, o čemur piše ta list. S časopisom ni tako, ker se ti lahko pomeša med druge, in radi velikosti strani ni prikladen za hranjenje. Proletarec v obliki revije je edini list te vrste med Jugoslovani v Ameriki in Slovenci smo nanj lahko ponosni. Apeliramo na sodruge in naročnike, da se izrečejo za sedanjo obliko. Priporočam tudi prilogo v angleškem jeziku. — Anthony Kastellie.

ZABAVA ORGANIZACIJE ŠT. 20 J.S.Z. NA NORTH SIDE.

CHICAGO, ILL. — Organizacija srbskih sodrugov št. 20 JSZ. priredi v nedeljo 17. marca zabaven večer. Na sporedu govor, deklamacija in veselica. Vstopnina 25c. Prične se ob 7. zvečer. — Odbor.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec januar 1929.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Prejemki	Glav. stanu str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
CALIFORNIA:							
M. at L...	2
ILLINOIS:							
Springfield	9	5	.. \$	4.45	\$ 1.40
Virden ..	4	1.2040
La Salle..	9	7	..	5.15	1.60
Chicago							
No. 1..	100	20	..	37.00	12.00
Waukegan	10	8	..	5.80	\$12.90	\$12.90	1.80
INDIANA:							
Clinton ..	2	1	7	.9530
Universal	4	..	10	1.20	.52½	.52½	.40
KANSAS:							
Cockerill	4	6	..	3.30	1.00
Arma ...	8	2	..	3.10	1.50	1.50	1.00
MICHIGAN:							
Detroit ..	40	20	..	19.00	4.50	4.50	6.00
OHIO:							
Glencoe ..	2	4	7	2.0060
Cleveland	40	10	..	15.50	5.00
M. at L...	6	1.8060
Girard ..	39	6	..	13.80	4.50
Collinwood	25	10	..	11.00	1.40
Bridgeport	5	3	5	2.55	11.25	11.25	.80
PENNA:							
W. Newton	4	1	..	1.5550
Herminie	8	1	..	2.7590
Canonsburg	13	3.90	1.30
Sygan ...	18	..	20	5.40	1.80
Grays							
Landing	8	2.4080
Latrobe ..	1	5	..	2.0560
Luzerne ..	6	2	..	2.5080
Burgetts-town ..	3	2	..	1.60	5.40	5.40	.50
Skupaj	368	113	51	\$149.95	\$36.07½	\$36.07½	\$46.00

	Rednih	Dualnih	Izjemnih
Znamk na roki 1. jan. 1929....	382	192	96
Razpečanih tekom meseca	368	113	51
Na roki 31. jan. 1929	14	79	45

Registracija strankinega članstva

Tajniki klubov JSZ. in tajniki vseh drugih postojank socialistične stranke so dobili registracijske formule za člane, da stranka dobi na ta način boljši upogled v vrste svojega članstva in uredi na podlagi dobljenih podatkov svojo agitacijo. Vprašanja na formulah za člane so: 1.) Mesto in država, klub ali lokal. 2.) Ime člana. 3.) Naslov člana. 4.) Starost in spol. 5.) Kako dolgo je član stranke. 6.) Poklic. 7.) Ali je član unije, kooperative ali katere druge organizacije? 8.) Narodnost. 9.) Državljan ali ne? — Datum in podpis tajnika.

Te formule, ko bodo izpolnjene, je poslati glavnemu stanu socialistične stranke (National Office of S. P., 2653 Washington Blvd., Chicago, Ill.)

KONCERT LOVŠETOVE IN ŠUBLJA V GIRARDU, OHIO.

WARREN, O. — Razveselili smo se, ko smo čitali v listih, da bosta ga. Pavla Lovšetova in Tone Šubelj skupno nastopila z izbranimi pevskega točkami, ki jih bosta izvajala 16. t. m. v Slovenskem domu, Girard, O. Razveselili smo se zato, ker je s tem dana prilika tudi nam, v naselbinah okrog Girarda, da ju še enkrat čujemo in se divimo lepoti njunega petja. Izvajala bosta program, kakršnega v teh krajih nimamo prilike videti in slišati — v slovenščini pa sploh ne. To je torej zares izredna prilika, in sem prepričan, da se je bomo poslužili v največjem številu. Ga. Lovšetova je priznana operna pevka-umetnica in igralka. Šubelj je operni pevec, ki si je osvojil srca ogromne večine rojakov, ki so ga slišali peti. Na svidenje v Girardu!
Frank Modic.

PAMETEN NASVET ONIM, KI HOČEJO USPEHE.

Ako hočemo v tej ali oni organizaciji svojega delegata, ki jo bo zastopal po njenih začetnih temeljih, tedaj je treba, da je kandidat tak član, ki je prvič seveda sposoben, drugič pa mora imeti možnosti za izvolitev. Član, ki nima med članstvom simpatij, ne bo izvoljen, neglede kako si prizadeva v ospredje. Dober taktičar bo dejal: Jaz nimam prilike, izberite si tega in tega, ker ima največ simpatij med članstvom." In če se bi ravnali tako, pa bi marsikje preprečili zmago kakemu nazadnjaku, priliznjencu ali kakemu drugemu akrobatu s slakimi besedami, ki so maska na njegovem obrazu. — T.N.T.

Listu v podporo.

IV. izkaz.

Detroit, Mich.: Nick Sestanovich, \$3; Andrew Sluga, \$1; po 50c: Anton Semec, Frank Smerdu, Thomas Sluga, in John Vitez; po 25c: Mike Cveton, John Kovač in Frank Zupančič, skupaj \$6.75.

Waukegan, Ill.: Martin Judnich, 60c.

Chicago, Ill.: John Jančič, 25c.

Aliquippa, Pa.: Anton Groznik, 50c.

Cleveland, O.: Vincenc Jurman, \$1.00.

Latrobe, Pa.: Mary Fradel, \$3.00.

Springfield, Ill.: Val. Vertich, 50c.

Clinton, Ind.: Frank Bregar, 25c.

Universal, Ind.: Vin. Verhovnik, 60c.

Skupaj \$14.45, prejšnji izkaz \$70.85, skupaj \$85.50.

Kakšen je danes veter v S. N. P. J.

V društvih SNPJ. se vrše volitve delegatov za bodočo konvencijo, ki začne zborovati meseca maja v Chicagu. V kolikor so znani rezultati dosedaj, zmagujejo večinoma tisti člani, katerim je interes SNPJ. NAJVAŽNEJŠE vprašanje.

Če pa bi se dogodilo, da bi se lažnim prerokom, kar so postali iz bivših nekomunističnih "komunistov" in iz bivših neprogresivnih "progresivcev", posrečilo dobiti večino—tedaj bi bil zadan tej veliki organizaciji delavstva udarec, ki bi jo vrgel nazaj za desetletja, če je ne bi celo toliko okužil, da bi prišla v popoln zastoj in končno v smrt. Vaš interes je, da ste za SVOJO organizacijo na straži.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. So drugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

CHICAGO, ILL.

Pavla Lovšetova, primadonna,
in Anton Šubelj, bariton,
člana Narodne opere v Ljubljani

vprizorita

operne predstave

v nedeljo 17. marca

V DVORANI Č. S. P. S.,

1126 W. 18th St. (blizu S. Racine Ave.)

Pričetek ob 3. popoldne. Dvorana odprta ob 2:30.

Vspored:

- Leoncavallo: **Pagliacci**
I. dejanje—Nedda Lovšetova
Tonio } Šubelj
Silvio }
Canio Pink
- Verdi: **Rigoletto**
II. dejanje—Rigoletto Šubelj
Gilda Lovšetova
- Foerster: **Gorenjski slavček**
I. dejanje—Minka Lovšetova
Franjo Šubelj
- Narodne pesmi v dvospetu in narodni noši
a) Čez tri gore. c) Al' me boš kaj rada
b) Podoknica. imela?
d) Kod bova vandrara?

Vstopnina \$1.00

Vstopnice se dobe v uradu Proletarca.

Mnenja o vprašanju oblike "Proletarca"

Za spremenitev Proletarca iz revije v obliko časopisa so se izrekli klubi št. 27, Cleveland, št. 49, Collinwood, št. 1, Chicago.

Klub št. 27 priporoča, da naj ima novi Proletarec šest strani v formatu kakor je bil do l. 1919.

Za spremembo se je nadalje izrekla konferenca JSZ. 20. januarja v Girardu, O., konferenca dne 30. dec. v Bridgeportu, O., pa se je izrekla zanjo pogojno, istotako konferenca dne 27. januarja v West Allisu, Wis.

John Krainz, Gillespie, Ill., poroča, da klub ne funkcionira, ker so ostali le še trije člani, ostali so se razšli. Prepuščajo stvar v rešitev eksekutivi, da ukrene kakor smatra za najboljše.

Klub št. 50 v naselbini Virden, Ill., je za sedanjo obliko, enako tudi klub št. 114 v Detroitu, Mich.

Izmed posameznikov so poslali svoja mnenja za sedanjo obliko Jacob Kotar, Warren, O., Jos. Snoy, Bridgeport, O., Math Urbas, Detroit, Mich., Martin Judnich, Waukegan, Ill., A. Kastelic, San Francisco, Calif. itd.

Spremembo priporočajo J. in M. Frádel, Latrobe, Pa., L. Milostnik, Sheboygan, Fr. Klun, Chisholm, Minn. itd.

Mnogi poročajo, da so nevtralni—da naj sklepa upravni odbor po svoji previdnosti. O tem vprašanju smo dobili prošli teden veliko dopisov, a izbrali smo jih le nekaj, ki povedo tudi misli ostalih. Priobčiti vse nam je nemogoče. Dopisov, ki bi propagirali spremembo, ni, nego samo protivni.

IZGOVORI, OBLIKA IN DRUGO GLEDE LISTA.

BRIDGEPORT, O. — Oblika kakor je sedaj, je najboljša, vsaj po mojem mnenju. Pisano je bilo, da se je vzhodno-ohijska konferenca izrekla za spremembo forme. Se je in ne. Za spremembo je le, če je res, da bi spremenitev znižala stroške, kakor je naglašal argument kluba št. 27, in ako bi bila nova oblika res privlačnejša v agitaciji za naročnike. Kar pa se tiče udeležencev konference, so se večinoma izrekli, da jim ta oblika ugaja. Torej vidite!

Ko se lista enkrat privadiš, ga vzljubiš in ga ne pustiš zlepa. Je skoro tako, kakor s tobakom, ako si ga navajen. Že neštetokrat sem sklenil, da ne bom več kadil, a še sedaj pušim svojo pipo po Gardnovem vzgledu.

Res je, ljudje se izgovarjajo, ko jih vprašaš, da naj se naroče. Enim je predrag, drugim ne prinaša zadoosti novic, tretji ga nočejo ker je protikatoliški, največ pa se jih izgovarja, da nimajo časa za čitanje in da sploh nič ne berejo. To so glavni izgovori, na katere sem naletel. Oblike mi ni skoro nihče omenil.

Zelo bo v pomoč listu, ko dobi še angleško prilogo. Ta je potrebna. Poznam ljudi, ki jim izgovorov nikoli ne zmanjka. Ne bi se naročili neglede kakšno obliko si izberemo. A so drugi, ki se jih je pridobilo, četudi trudoma, danes pa so zvesti čitatelji tega lista.

Kakšna serijalna povest, kot je sedaj roman "Pod spovednim pečatom", je tudi potrebna za list. Ljudje se tako privadijo še drugega čtiva in marsikdo, ki čita list pri sosedu, si ga potem sam naroči.

V prilog spremembe pravijo eni: Vse se spreminja, naj se še Proletarec. Saj se! Mar ne prinaša v vsaki številki drugačno gradivo? Mar nima za ta obseg lepe razpodelbe v člankih, dopisih itd?

V prejšnjem dopisu sem opisal svoj poset v naselbinah Aliquippa, Ambridge in Moon Run, kjer sem bil na agitaciji za Proletarca. Za nadaljevanje sem si izbral Pittsburgh, Braddock in okolico. Če bom enako uspešen kakor sem bil v prvih treh naselbinah, bo Proletarec zopet dobil lepo število novih naročnikov.

Joseph Snoy.

Operni koncert Pavle Lovšev in Toneta Šublja bo v Chicagu v nedeljo 17. marca

Čikaškemu občinstvu se nudi v nedeljo 17. marca prilika čuti v lepih prizorih iz treh oper Pavlo Lovšev in Toneta Šublja, po teh treh pa bosta zapela več narodnih pesmi. Spored je označen v oglasu v tej številki.

Dosedaj sta imela še povsod polno dvorano in kar je glavno, po koncertu je odhajalo iz nje zadovoljno občinstvo.

Oba, pevec in pevka sta nam znana in ne bi bilo potrebno, da ju znova predstavljamo. Oba sta pela že na različnih in mnogih koncertih, ne le med Slovenci, ampak tudi na koncertih pred ameriško publiko. Oba sta dobra igralca, kar boste videli iz prizorov, vzeti iz treh oper, in pa, ko bosta pela narodne pesmi.

Vstopnina je \$1 za osebo. Koncert se prične ob 3. popoldne. Dvorana bo odprta dobre pol ure prej. Naslov dvorane je 1126 W. 18th St. Vzemite katerokoli karo do kare na 18th St., katera ustavlja pred dvorano.

FEDERACIJA DRUŠTEV S. N. P. J., CLEVELAND, O.

priredi V SOBOTO 16. MARCA ob 8. zvečer
v spodnji dvorani Slov. nar. doma na St. Clair Ave.

PLESNO VESELICO

IGRA SOVEREIGN ORKESTER.

Članstvo S. N. P. J. ter drugo občinstvo je vabljeno, da pride na to zabavo v čimvečjem številu.
Razvedrila dovolj za vse.

WAUKEGAN-NORTH CHICAGO, ILL.

V naši dualni naselbini se ne moremo pritoževati, da je brez življenja. Koncentrira pa se v Slovenskem narodnem domu, ki je decembra prošlo leto praznoval desetletnico otvoritve. Slavnost je trajala tri dni. Na sporedu so bili govori, slovenske in angleške igre, petje in pa veselice. Upoštevajoč okolščine, je bil poset vseskozi dober in tudi gmotno je SND. dosegel uspeh. Slavnost se je pričela v soboto 29. dec. in se je nadaljevala v nedeljo, zaključek pa je bil na Silvestrov večer.

Večkrat je bilo že poročano, da ima Slov. nar. dom tri odseke, ki so, Narodna čitalnica, Izobraževalni dramski odsek, in pa Gospodinjski odsek. Vsi trije skupaj so Domova desna roka. Čitalnica je vršila že razne aktivnosti. S pomočjo svojih priredb je skrbela za gmotne doneske Domu. Gospodinjski odsek skrbi, da se delo v domovi kuhinji vzorno opravlja in da je postrežba v zadovoljstvo posetnikov. Dramski odsek, ki je nastal iz prejšnjih separatih dramskih odsekov, pa ima oskrbo odra. Pri uspehu ali neuspehu enega ali drugega odseka ima seveda tudi javnost besede. Če ni poseta kot bi bil potreben, ni uspeha, pa če je delo še tako dobro izvršeno. Dom ne lastujejo odseki, nego naselbina. In v njenem interesu je, da gre nemu kot drugemu na roko.

Dne 3. marca je uprizoril klubov dramski odsek Medvedovo dramo "Za pravdo in srce". Snov igre

je zajeta iz časov kmečkih puntov na Slovenskem proti tlaki. Ne bom tu pisala kritike — a rečem le, da je bila igra dosti dobro izvajana. Oseb ima toliko, da jih že dolgo nismo videli na tem odru tolikšno število. In udeležba? Bila je nekoliko boljša kot običajno, toda vendarle premajhna. Dvorana bi morala biti napolnjena. Naj bi se tukajšnja slovenska javnost res bolj zanimala za naše priredbe, kajti le tako bodo tisti, ki se z njimi trudijo, obdržali naprej veselje, ki je potrebno za izvrševanje nalog, ki jih imajo.

Bilo je že poročano, da sta imela ga. Lovšetova in Tone Šubelj v SND. svoj prvi skupni operni koncert v tej deželi. Udeležba je bila obilna in oba sta bila od avdijence navdušeno sprejeta.

V soboto 16. marca priredi Domov gospodinjski odsek plesno veselico. Ker že precej časa ni imel nobene priredbe, računa, da bo ta toliko bolj obiskana. Sredstva rabi v izboljševanje ali za nakup pripomočkov, ki se jih rabi v kuhinji. Članice tega odseka nimajo najprijetnejšega dela, pa tudi naporno je, in zato zaslužijo, da jim priznamo vrednost, ki jo imajo za naš Dom, z obilnim posetom njihove prireditve to soboto. Prične se ob 8. zvečer, vstopnina pa je samo 25c.

Na velikonočno nedeljo priredi Čitalnica po svojem starem običaju koncert, in sicer tokrat s sodelovanjem ostalih odsekov. Nastopi moški zbor Čitalnice, dramski odsek vprizori iro v angleščini, gospodinjski odsek pa prevzame svoje običajno delo. Več o tej priredbi prihodnjič. — Poročevalka.

KNJIGARNA "PROLETARCA".

Največja izbira najboljših slovenskih knjig v Ameriki. V zalogi tudi angleške knjige, med njimi najnovejše Upton Sinclairjevo delo, povest v dveh knjigah, BOSTON.

Cena za to knjigo povsod drugod \$5, pri nas \$3.50. Prečitajte cenik pazno in izberite si knjige, ki vam ugajajo. Za večja naročila, bodisi knjižnicam, čitalnicam in klubom, popust. Vsa naročila pošljite na naslov "Proletarca".

BOLJE KOT BOLNIŠNICA

"Trinerjevo grenko vino je storilo veliko dobrega. V zadnjih dveh letih sem imel sitnosti z mojim želodcem vsled neprebavnosti in zaprtja. Bil sem štiri tedne v bolnišnici in bil sem skoro enak ko sem jo zapustil kot kadar sem šel notri. Vaše grenko vino mi je veliko pomagalo."

J. McCurdy,
Woodstown, N. J.

Se ni nasmehnil skozi 5 let

KADAR PREBAVNOST POSTANE NESREČA

Velikokrat jih srečate—može in žene, ki so bili enkrat vedno veseli in prijazni, sedaj pa so sitni in vsakdo se jih ogiblje. Ena sama beseda vam pove vso stvar. Prebavnost, ako zanemarjena, postane mnogokrat nesreča.

Trinerjevo grenko vino ni le samo čudovita tonika za ojačanje prebavih organov, temveč naj-

varnejše odvajalno sredstvo za očiščenje črev vseh ostankov—zelo lahko in naravno. Narejeno je iz kalifornijskega vina, cascare, in drugih zdravilnih lubadov. Vzemite eno žličko pol ure pred jedjo in opazili boste kako vam pogreje želodec in izboljša apetit. Škrobova jedila se hitro podajo. Dobite ga pri vašem lekarnarju še danes—\$1.25.

Poskusna steklenica BREZPLAČNO

Pišite na Jos. Triner Co.,
1333 S. Ashland Av., Chicago,
Ill., za brezplačen vzorec
Ime
Naslov
Mestodrž.

TRINER'S BITTER WINE

Izvolite zastopnike za konferenco J. S. Z. v Pittsburghu, Pa.

XXI. konferenca JSZ. za zapadno Pennsylvanijo se vrši v nedeljo 28. aprila v Slovenskem domu v Pittsburghu, 57 Butler Street. Zborovanje se prične ob 10. dopoldne.

Popoldne ob 2., istotako v Slovenskem domu, bo velik ljudski shod, na katerem bodo nastopili razni govorniki, med njimi s. Frank Zaitz, urednik "Proletarca".

Klubi in društva Izobraževalne akcije, izvolite gotovo zastopnike, kajti dnevni red bo izredno važen. Vabljeni so vsi člani JSZ., da pridejo na to zborovanje; somišljeniki so nam dobrodošli.

Jacob Ambrozich, tajnik Konference J.S.Z. za zapadno Penno.

VSI NA PRIHODNJO DISKUZIJU KLUBA ŠT. 1 JSZ.

CHICAGO, ILL. — V petek 22. marca bo po seji kluba št. 1 v dvorani SNPJ. diskuzija o toleranci. Tikala se bo taktike v naših odnošajih in pa taktike z ozirom na razne kroge zunaj našega gibanja. Tekom diskuzije bo predsedoval D. J. Lotrich. Kratke referate bodo imeli Fr. Alesh, F. A. Vider, Fr. Udovich in F. Zaitz, potem sledi razprava, v kateri bo lahko vsakdo dobil besedo. — P. O.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure v uradu:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

v Frances Willard bolnišnici

od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrtek in sobotah.

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA
PEKARNA

Anton F. Žagar,

lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.

Gospodinj, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Frank Petavs, Little Falls, N. Y.	6
Max Martz, Buhl, Minn.	6
Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill.	3
Anton Andres, Chicago, Ill.	3
Frank Juvan, Universal, Ind.	3
Rudolph Potochnik, Detroit, Mich.	2
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	2
Anton Zornik, Herminie, Pa.	2
John Maticič, Luzerne, Pa.	2
Lawrence Demshar, Rock Springs, Wyo.	2
Frank Martinjak, LaSalle, Ill.	2
Joseph Čebular, Vanding, Pa.	2
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	1
Frank Barbič, Collinwood.	1
John Fradel, Latrobe, Pa.	1
Nick Triller, Library, Pa.	1
John Vitez, Detroit, Mich.	1
John Krebelj, Cleveland, O.	1
Vincenc Verhovnik, Universal, Ind.	1

MLAD ZAKONSKI PAR

Pohišstvo za 4 sobe, samo dva meseca staro, vredno \$2,000, dobite za \$500. Trije kosi frieze parlor suite, dve 9x12 Milton preproge, male preproge, 8 komadov walnut dining room suite, 4 kose walnut bedroom suite, 5 ks breakfast set, slike, zrcala, svetilke itd. Na željo razdelimo; za dostavo plačamo mi. Naslov 8228 Maryland Ave., 1st Apt., en blok vzhodno od Cottage Grove Ave., Chicago. Tel. Stewart 1875.

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zaloga avtomobilskih potrebščin. Popravljamo avtomobile. Se priporoča Slovencem.

John Thaler & Ciril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD, GRAVEL

Waukegan, Ill.

Phone 2726

ČEMU SPLOH TREBA RAZPRAVE O OBLIKI LISTA.

DETROIT, MICH. — Zdi se mi škoda časa in prostora v Proletarcu, ki se ga troši z razpravo o obliki "Proletarca". Ker pa je želja, da tudi čitatelji povemo svoje mnenje, in ker je treba, da bi bilo tega prerenkanja že enkrat konec, povem svoje.

Argument nasprotnikov te oblike je v glavnem ta, da bo potem lažje dobivati naročnike. Toda skoro vsakdo izmed čitateljev pravi: Kar se mene tiče, mi sedanja oblika ugaja. Torej meni kot naročniku se list kakor je sedaj dopade, toda spremenimo obliko zato, da se bo še onemu dopadel, ki ni naročnik. Ali mislite, da si ga kdo res naroči samo radi oblike?

Po mojem mnenju ni Proletarec bolj razširjen zato, ker si vzamemo premalo časa za agitacijo. Pred vojno so se napredni delavci veliko bolj trudili v agitaciji za delavski tisk kakor danes. Šli so med ljudi, ki so bili še pod vplivom verske vzgoje in smatrali, da jih ta svet ne briga, pač pa, kakšno bo življenje onokraj groba. In tako se je med njimi razvil starodavni nazor, da kar je bilo za mojega očeta dobro, je tudi zame. Tem je bilo treba dokazovati, da se svet spreminja, da se človek, ako je misleče bitje, prizadeva napraviti razmere boljše in prijetnejše. Če je bil oče tlačan, sin ni hotel biti, če je bil praded suženj, se je vnuk boril, da se reši okovov. To je dalo ljudem priliko za miselno argumentiranje.

Med vojno in prva leta po vojni smo pa imeli opravka z ljudmi, ki so postali revolucionarji preko noči. Zahtevali so nagel preobrat — in ker ga ni bilo, so dolžili socialiste, češ, vi ste preprečili revolucijo. Reakcija je tak "radikalizem" spretno negovala. Med vojno je s svojimi agenti metala krivdo za klanje — na socialiste! Še danes se takozvani komunisti v glavnem bore proti socialistom — kakor da so le-ti povzročitelji vsega hudega na svetu. Čuli smo govornike radikale, ki so samo milovali ljudi, namesto da bi jim pokazali njihove hibe.

Naša agitacija pred vojno, kot rečeno, je bila živahna. Uhladila se je v radikalnem valu in pa poslednja leta vsled splošne brezbriznosti. Jaz sem uverjen, da je mogoče dobiti Proletarcu naročnike tudi v tej obliki, samo ako se agitacije lotimo. Sem za to formo in mislim, da je zanjo večina naročnikov.

Math Urbas.

PO VIHARJU V COLLINWOODU.

Ali je že zavladal v naši naselbini toliko zaželjeni mir? Iz raznih dopisov ter "novih" afer je razvidno, da ne še, in nihče še ne ve, kedaj pride. "Angelski mir", sloga in bratstvo — jako lepo, ampak ni še za v Collinwood. Ko se "razgali" ene vrazičke, pa se ti dvignejo drugi — evo, dolg, plačaj, si obljubil, nisem, in še vse polno tega in onega, kar kali mir.

Kdo ima koristi od "predzadnje afere"? Obmetali smo drug drugega z blatom, pokazali smo drugim naselbinam kako smo složni, napredni itd., toda še nismo našli poti, ki bi bila za naselbino koristnejša.

Kakšnih metod so se poslužili oni, ki so hoteli pokazati "naš krožek" v najmotnejši luči z najbolj grdimi pegami? Poiskali so "špijona", ga dobili ter zavpili: Glej jih, o narod! Pozabili pa so, da "senzacija" mine, da začno ljudje razmišljati in da vprašajo celo po dokazih. Če jih ni — če nimaš da bi potrdil kar si trdil, bo narod upravičeno zadvomil v tvoje metode — ne bo verjel in bo obsojal. Lahko in malenkostno je obdolžiti, oziroma ozmerjati tega ali onega, ampak to še niso dokazi.

Ali je imel S.D.D. škodo od "zgagarjev"? Jaz rečem, da ne! Zahajali so v dom na prireditve, sodelovali kot člani te ali one, ali večih organizacij, in gotovo pustili tudi kak cent na prireditvah organizacijam, ki so "rentale" dvorano. Eni so delo v društvih radi "viharja" sicer opustili, toda če je to v korist splošnosti, lahko sodijo drugi.

Bodi nam v opomin zadnja prireditev, spevoigra pevskega druš. "Jadran". Skoro skozi šest mesecev so

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford

2212-2213. Uraduje od 2. do 4. pop., in od 6. do 8.

zvečer izvzemši srede in nedelje.

Tel.: Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

Dr. Andrew Furlan

slovenski

ZOBOZDRAVNIK

3341 West 26th Street, Chicago, Illinois

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplem priporočam.

hodili eni izmed "kročka" na vajo zanjo, imeli so tudi glavne vloge in vodstvo. Obsodilo se jih je v prenatljetnosti. Ali so bili oni povod za nemir, ali so oni škodovali SDD.? Dobro bi bilo vzeti v upoštevanje delovanje človeka in ga po tem presojati, ker je to pač najvidnejša pot za pošteno razsodbo. Kdo ima dobiček od prenatljetnosti, od "bomb" in "senzacij"? Nihče! Škodo trpi le imenovano društvo, ki je v "afere" sicer nedolžno, ali ne v celoti, kajti nekateri njegovi člani so se podpisali v "E." in poudarjali, da hočejo mir, da je potrebno tako in tako. Dobro, naj imajo mir!

Po dopisu bi lahko sodil, da naj drže roke proč od SDD. socialisti, klerikalci in zgararji. Ni čuda, da se dogaja sempatam, da je udeležba na kakih prireditvah izredno slaba. Krivi so oni, ki vidijo samo na drugih slabosti in si predstavljajo, da so v naselbini le oni upravičeni do besede. Človek ne poslušaj rad samo očitke, in ko je odraščan, se naveliča poslušati storije o "bav-bavah". Če sem komu v napotje, mi že instinkt veleva, da je najbolje, ako se ga ogibljem.

Komu je koristila "gonja", bila taka ali taka? Naselbini ne, posameznikom ne, SDD. tudi ne. Obujeni so bili spomini na osebnosti, radi katerih je bilo treba poseči v pozabljeno preteklost. Veliko se jih čuti prizadetih; namesto prijateljskega razpoloženja in duha so se razpasla nasprotstva in nezaupnost. Mar radi "našega kročka"? Mislite, da ni drugih vzrokov? Še celo trgovci, ki imajo prostore v SDD. trpe škodo. Ali ne bi bilo potrebno, da se tako stanje skuša odpraviti? Ali je bil komentar o poštenu duši J. P. v "E." potreben? Ne, ni bil, vsaj ne prej da se pregleda dokaze.

Ali je bilo v SDD. kaj politike? Da, in še danes je! Ali se lahko imenuje "skeb" človeka, ki ni še nikoli opravljaj takega posla? Koliko je razlike med tem in bankrotirancem, ki se na tak način umakne obveznosti prijatelju? V smoli se valjamo, pa naj bo to "naš" ali "vaš" kroček.

Ali bi se smeli utikati v "afere", kakor je bila zadnja, uslužbenci naših Domov? Ne, ker ako to store in pokažejo svojo pristranost, bodo "nasprotno" skupino odtujili, kar škoduje prizadetemu Domu, katerega je s svojim delom mnogo koristila. Še bolj neodpustljivo je, da bi uslužbenci, katerih še ni bilo med nami takrat ko je bila treba zlagati "kamen do kamna", igrali vlogo sodnikov in kritikov. Njihova pozicija zahteva, da varujejo interese Doma, ne pa, da dajejo duška svojim osebnim mnenjam ali kapricam.

Veliko je bilo zamere "v viharju" collinwoodskem. Zasvetilo se je nekoliko, resnica spoznanja je prišla malo izza oblakov, angelski mir in sprava pa še ni zasijala. Vzelo bo precej časa predno pride, toda pride gotovo, če ne prej, pa vsaj tedaj, ko homo odvrnil od Doma vse, ki sedaj zahajajo vanj ter ostanemo sami. Toda sami bomo prešibki za breme, in padli bomo. Prišel bo tedaj izveličar (morda) in presodil spore na "fifty-fifty". Samo, če ne bo že prepozno.

Vinko Coff.

Kadar naročate knjige, pomnite, da ima "Proletarec" v zalogi najboljša književna dela in je v tem oziru najpopolnejša slovenska knjižgarna v Ameriki.

POTOVANJE V JUGOSLAVIJO

skozi potniški oddelek naše banke je zelo priljubljeno. Skoro vsak dan dobivamo vprašanja za podatke o potovanju iz vseh krajev Amerike od ljudi, ki mislijo iti preko.

Sledite njihovemu vzgledu tudi vi, in če nameravate iti na poset v domovino, se obrnite na nas za potrebne podatke. Mi zastopamo vse parobrodne linije in vas lahko odpremimo kadarkoli sami želite. Izpolnimo vam prošnje za povratni "Permit", pomagamo pri dobavi potnega lista, vizumov in vseh drugih stvari, ki so v zvezi s potovanjem.

Naši zastopniki skrbijo za vas in za vašo prtljago ves čas vašega potovanja.

Od časa do časa oglašamo v listih imena vseh potnikov, ki prihajajo ali odhajajo preko skozi potniški oddelek naše banke.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

DENAR V JUGOSLAVIJO POŠILJAMO PO NAJNIŽJIH CENAH